

MİLAS HALKEVİ VE FAALİYETLERİ

PEOPLE'S HOUSES OF MİLAS AND ITS ACTIVITIES

Bayram AKÇA*, Seher AKÇA**

Geliş Tarihi/Received:30.04.2019

Kabul Tarihi/Accepted:12.06.2019

AKÇA, Bayram- AKÇA, Seher, (2019), "Milas Halkevi ve Faaliyetleri" Belgi Dergisi, C.2, S.18, Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Yaz 2019/II, ss. 1345-1357.

Öz

Halkevleri, 1932- 1951 yılları arasında faaliyet göstermiş ve yeni rejimin değerlerinin toplum tarafından benimsenmesi için çalışmıştır. Bu oluşum 1930'lu ve 1940'lı yıllara yaptığı çalışmalar ile damga vurmuştur. Halkevleri 19.02.1932'den itibaren 14 il merkezinde faaliyete girmiştir. Halkevleri ilçelerde de örgütlenmiştir. Bu halkevlerinden birisi de Milas Halkevi'dir. Türkiye'nin her yerinde açılan halkevleri şu şubelerden teşekküldür: "Dil, Tarih ve Edebiyat", "Güzel Sanatlar", "Temsil", "Spor", "İçtimai Yardım", "Halk Dershaneleri ve Kurslar", "Kütüphane ve Neşriyat", "Köycüler", "Müze ve Sergi". Milas Halkevi de şubeleri vasıtasıyla halk eğitimi çalışmaları yapmıştır. Bu çalışma ile Milas Halkevi'nin kuruluşu ve çalışmaları ortaya konulmak istenmiştir. Bu çalışmanın hazırlanmasında Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, tetkik eserlerden ve süreli yayınlardan yararlanılmıştır. Çalışmanın oluşturulmasında nitel araştırma tekniklerinden birisi olan doküman inceleme modelinden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Halkevi, Örgütlenme, Milas, Faaliyetler*

Abstract

The People's Houses operated between 1932 and 1951 and worked towards the adoption of the values of the new regime by the society. This formation stamped the history of the period of 1930s and 1940s. People's Houses from 19.02.1932 put into operation in 14 provincial centers. They were also organized in the towns. One of these People's Houses was the Milas People's House. People's Houses have been opened in every corner of Turkey. People's Houses Instruction, from the following branches: "Language, History and Literature", "Fine Arts", "Representation", "Sport", "Social Assistance", "Folk Lessons and Courses", "Library and Publications", "Villagers", "Museum and Exhibition". Milas People's House also conducted public education activities on different branch. With this work, it is desired to establish the foundation and works of Milas People's House. In preparing this article benefited from the Prime Minister's Republic Archives, examination works and newspapers. In the creation of the article was utilized the document review model, which is one of the qualitative research techniques.

Keywords: *People's House, Organizations, Milas, Activities*

* Prof. Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ABD, E-posta: abayram@mu.edu.tr, (orcid.org/0000-0001-7396-3498)

** Doç. Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, E-posta: seherakca@mu.edu.tr, (orcid.org/0000-0003-4987-8087).

Giriş

1929 dünya ekonomik buhranının etkileri Türkiye’de de hissedilmiş, başarısız Serbest Cumhuriyet Fırkası deneyimi halkta huzursuzluğa yol açmış ve bunun üzerine Atatürk çıktığı yurt gezisinde durumu değerlendirmiştir¹. Yapılan değerlendirme Türk Ocaklarının işlerliğini kaybettiği sonucunu ortaya koymuştur. Bu doğrultuda Türk Ocakları kapatılmıştır. 1931 yılında Türk Ocaklarının kapatılmasından sonra yerine Atatürk İnkılaplarını yaymak, halkı toplumsal açıdan aydınlatmak, Türk milliyetçiliğini geliştirmek ve Türk kültürünü yeniden canlandırıp Türk aydını ile halk arasındaki mesafeyi kapatmak amacıyla Halkevleri açılmıştır².

Halkevleri, faaliyetlerini bünyesinde kurulan dokuz şube vasıtasıyla yürütmüştür. 1932 CHP Halkevleri Talimatnamesi’nde bu şubelerin isimlerine şöyle yer verilmiştir³: “Dil, Tarih, Edebiyat”, “Güzel Sanatlar”, “Temsil”, “Spor”, “İçtimai Yardım”, “Halk Dershaneleri ve Kurslar”, “Kütüphane ve Neşriyat”, “Köycüler” ve “Müze ve Sergi.”

Muğla Halkevi Dergisi’nde ise Halkevlerinin kuruluş amacı şöyle açıklanmıştır⁴: “Halkevleri Kemalizmin ve demokrasinin en kuvvetli prensiplerinden birisi olan sınıfsız millet yaratmak hususunda ümit bağladığımız bir kurumdur. Sosyal mevkileri ve meslekleri ne olursa olsun, bütün vatandaşlar bu temiz çatının altında yer bulurlar, eşit muamele görürler ve herkes payına düşen istifadeyi sağlar. Bir demirci ile bir hekim, bir fırıncı ile bir mühendis, bir dülgerle bir ressamın yan yana bağdaş kurduğu, dertleştiği, birbiriyle düşünce takası yaptığı başka bir kurumumuz yoktur.”

1. Milas Halkevi’nin Kuruluşu ve Faaliyetleri

19 Şubat 1932 tarihinde Ankara başta olma üzere 14 şehirde halkevleri açılmıştır⁵. İlk Halkevi açıldığı zaman Milaslı aydınlar ve ileri gelenler de Milas İlçesi’nde bir Halkevi’nin açılmasını istediler. Ancak Milas İlçesi’nde uygun bir binanın bulunamaması gibi nedenlerle Halkevi hemen açılmadı. 22 Şubat 1934 tarihine gelindiği zaman tüm şartların olgunlaşması üzerine bugünkü Milas Postane Binası kuzeyinde bulunan bir binada Milas Halkevi faaliyetlerine başladı. İlk açıldığı zaman Milas Halkevi’nin 40 üyesi bulunmaktaydı⁶.

1935 yılında Muğla İl Özel Yönetim Bütçesi’nden Muğla Halkevleri için 9.000 lira tutarında yardım yapılmıştır. Yapılan bu yardımın 2.500 lirası doğrudan yardım, 4.500 lirası Halkevi binaları inşaatı için, 1.000 lirası hayır cemiyetlerine yardım yapılması için ve 1.000 lirası da spor kulüplerine yardım için tahsis edilmiştir. Sözü edilen yardımların 125 lirası doğrudan Milas Spor Kulübü’ne aktarılmıştır⁷. 1936 yılında Belediye bütçelerinden Muğla Halkevlerine toplamda 1.300 lira yardım yapılmışken, bunun 150 lirası Milas Halkevi’ne aktarılmıştır⁸.

1936 yılında Milas Halkevi Yönetim Kurulu’ndan yapılan istifalar üzerine yeni seçimler yapılmıştır. 3 Eylül 1936’da yapılan seçim ile Gösteri Kolu Başkanlığı’na Haydar Çelik, Kitapsaray ve Yayın Kolu Başkanlığı’na Ekrem Derince ve Köycülük Kolu Başkanlığı’na Emin Ekmek seçilmiştir. Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu Başkanlığı’na Muharrem Akyol,

1 Zeki Arkan, “Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi”, AÜ Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, C. 6, S. 23, 1999, s. 262-266.

2 Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, 1985, s. 378.

3 *CHP Halkevleri Talimatnamesi*, Ankara, Hâkimiyeti Millîye Matbaası, 1932, s. 5.

4 Melek Çolak, *Muğla’da Eğitim (1923-1950)*, Muğla, Muğla’ya Hizmet Vakfı, 2001, s. 111.

5 Süleyman İnan, “Denizli’deki Halkevleri ve Faaliyetleri (1932-1951)”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 25- 26, Mayıs- Kasım 2000 s. 136.

6 Bilgi Taşkıran, “Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Milas (1923-1960)”, Ankara, Milas Belediyesi Yayını, 2004, s. 102.

7 Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA),490.100.1518.178.20-21.

8 BCA,490.100.1518.178.19.

Dil-Tarih ve Edebiyat Kolu Başkanlığı'na Feridun Alkan ve Spor Kolu Başkanlığı'na Lütfi Boduroğlu seçilmiştir⁹.

1937 yılında Milas Halkevinin çalışmalarını denetleyen Milletvekili Dr. Şükrü Şenozan hazırladığı raporunda; Milas Halkevinin çalışmalarını genelde iyi bulduğunu, belirtmiştir¹⁰. 1 Kasım 1939 tarihinde CHP Vilayet İdare Heyeti Reisliği'nde Milas Halkevi Binası'nın yapımı 4.999 liraya ihale edildi. Bu ihale için belirlenen teminat 375 lira idi¹¹. CHP Denizli Bölge Müfettişi Doktor Rıza Levent 5 Aralık 1939 tarihinde Milas Halkevi'ne dair bir rapor hazırlamıştı. Bu raporda Milas Halkevi'nin dil-tarih ve edebiyat, köycülük, temsil, kütüphane ve yayın ve sosyal yardım olmak üzere 5 şubesi ile faaliyetlerine devam etmekte olduğunu belirtmiştir. Levent, Milas CHP İlçe İdare Heyeti, hükümet amir ve memurlarının Halkevine her konuda destek olduğunu ifade etmiştir. Levent, Halkevinin gelir-gider, demirbaş ve aza kayıt defterlerinin muntazaman tutulduğunu ve Halkevinin şimdilik parti binasında tahsis edilen bir oda ve salonda faaliyetlerine devam etmekte olduğunu belirtmiştir. Fakat buranın yetersiz olması nedeniyle acilen yeni bir Halkevi binasına ihtiyaç duyulduğunu, bunun için de şehir planına uygun bir yer tahsisinin yapılarak CHP Genel Merkezinden 5.000 lira para gönderildiğini ancak bina keşif bedelinin 26.000 lira olduğunu, belirtmiştir¹².

1939 yılında hususi idare bütçesinden Muğla Halkevlerine 14.000 lira ödenmiştir, fakat bu miktarın ne kadarının bu şubeye aktarıldığı belirtilmemiştir. 1939 yılı belediyeler bütçesinden Muğla halkevlerine toplam 1.033 lira ödenmiş ve bunun 200 lirası Milas Halkevi'ne aktarılmıştır¹³. 1940 yılında hususi idare bütçesinden Muğla Halkevlerine 15.000 lira ödenmiştir, fakat bu miktarın ne kadarının bu şubeye aktarıldığı belirtilmemiştir. 1940 yılı belediyeler bütçesinden Muğla halkevlerine toplam 930 lira ödenmiş ve bunun 180 lirası Milas Halkevi'ne aktarılmıştır¹⁴.

1940 yılında Milas Halkevi Başkanı Mehmet Çerçi'dir. 8.083 nüfuslu Milas İlçesi'nde Halkevi üye sayısı ise 478'dir¹⁵. 4 Mayıs 1940 tarihinde Halkevlerinin çalışmalarını denetleyen CHP Denizli Bölge Müfettişi Mardin Mebusu Doktor Rıza Levent'in hazırladığı Milas Halkevi hakkındaki raporda Halkevinin şube örgütlenmesi ve mali kaynakları hakkında şu bilgiler verilmiştir¹⁶: *"Halkevi idare heyeti ve azalarının devlet amir ve memurları ile ilişkilerinin iyidir. Halkevinin çalışması ve gelişmesi için gereken yardım CHP Genel Merkezi, Belediye ve üye yardımlarından sağlanmaktadır ve Halkevi şubelerinin bölgenin ihtiyaçlarına göre açılmış ve buna göre faaliyetlerine devam etmektedir."*

16 Kasım 1940 tarihinde Halkevlerinin çalışmalarını yeniden denetleyen CHP Aydın Bölge Müfettişi Mardin Mebusu Dr. Rıza Levent'in Milas Halkevi hakkında hazırladığı raporda; parti idare heyeti ile amir, memur ve öğretmenlerin Halkevi ile yakından ilgilendikleri, özellikle yeni atanan Milas Kaymakamı Nedim Aker'in Halkevine özel önem verdiği belirtilmiştir. Levent, Halkevi şubelerinin düzenli olarak çalışarak bunların düzenli olarak raporladıklarını belirtmiştir¹⁷.

06 Ocak 1941 tarihinde CHP Genel Sekreteri, Erzurum Mebusu Doktor A. F. Tuzer CHP Parti Bölge Müfettişi'nin raporuna binaen bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda Milas Halkevi'nin 15 hukukçu, 9 doktor, 4 eczacı, 1 mühendis, 39 memur ve 34'ü kadın öğretmen ve 57 erkek öğretmen olmak üzere toplam 483 azasının olduğu ifade edilmiştir. Tuzer, bu

9 Recep Arslan, "Yeni Milas: Milas Halkevi Dergisi", Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler, C. 2, Ankara, Gece Akademi Yayınları, 2019, s. 150.

10 BCA,490.01.1001.867.1.

11 Yeni Milas, 29 Birinci Teşrin 1936, s. 1.

12 BCA,490.01.1001.869.1.

13 BCA,490.100.1518.178.14.

14 BCA,490.100.1518.178.8-9.

15 Taşkiran, a.g.e., s. 103.

16 BCA,490.01.1001.867.1.

17 BCA,490.01.1001.867.1.

sayının %33'ünün aydınlardan meydana gelmiş olmasını Halkevi ve bölge için sevindirici bir durum olduğunu belirtmiştir¹⁸.

21 Mayıs 1941 tarihinde CHP Aydın Bölge Müfettişi Mardin Mebusu Rıza Levent'in Milas Halkevine dair raporunda; Halkevinin, İdare Heyetinin Milas Kaymakam Vekili, amir ve memurlarla arasının iyi olduğu, şube sayısının 7 olduğunu, ancak bina, bütçe ve aza yetersizliği nedeniyle bu sayının 5'e indirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Levent, aza kayıt, gelir-gider, demirbaş ve toplantı defterlerinin muntazam olduğunu, ancak şube toplantı defterlerinin eksik olduğunu, kendi bütçesinin 290 lira olduğunu ifade etmiştir. Levent, bunun yanında vilayetten 400 lira ve Milas Belediyesi'nden de 290 lira temin edilmesi planlanmış ise de bu paranın sadece 690 lirası elde edilebildiğini ve binasının yetersiz olması nedeniyle acilen bir binaya ihtiyaç duyulduğunu, yazmıştır¹⁹.

CHP Aydın Bölge Müfettişi Mardin Mebusu Dr. Rıza Levent'in 11 Kasım 1941 tarihinde hazırladığı Milas Halkevi hakkındaki raporda; CHP ile Halkevi arasındaki münasebetlerin iyi olduğu ifade edilmiştir. Levent, Halkevinin yaşaması ve gelişmesi için Vilayet İdare Heyeti'nden gelen yardımların diğer Halkevlerine yapılan yardımlarla aynı olduğunu, halkın Halkevine olan yardımın yok denecek kadar az olduğunu belirtmiştir. Levent, Halkevinin gelirinin kâtip ve odacı maaşlarını karşılamakta yetersiz kaldığını, Halkevi Başkanı Mehmet Çerçi ve azalarının ehil kişiler olmasına rağmen bazı azaların askere gitmesi bazılarının da lakayt davranmaları nedeniyle şubelerin tam olarak çalışmadığını ifade etmiştir. Levent, özellikle köycülük, sosyal yardım ve dil-tarih ve edebiyat şubelerinin hiç çalışmadığını, Halkevinin bölge üzerinde iyi bir intibasın olduğunu, ancak binasının yetersiz olması nedeniyle halkın fazla rağbet gösteremediğini ve Halkevinin hesap defterlerinin ve çalışma defterlerinin muntazam tutulmadığını belirtmiştir²⁰.

1942 yılında hususi idare bütçesinden Muğla Halkevlerine 4925 lira ödenmiştir. Bu ödemenin 400 lirası Milas Halkevi'ne yapılmıştır. Aynı yıl 1942 yıllı belediyeler bütçesinden Muğla halkevlerine toplam 925 lira ödenmiş, fakat Milas Halkevi'ne bu ödemenin aktarılmamıştır²¹. 1943 yılında hususi idare bütçesinden Muğla Halkevlerine 5.850 lira ödenmiştir. Bu ödemenin 400 Lirası Milas Halkevi'ne aktarılmıştır. Aynı yıl 1943 yıllı belediyeler bütçesinden Muğla halkevlerine toplam 1300 lira ödenmiş, fakat bu tutardan Milas Halkevi'ne aktarılmamıştır²². Türkiye genelinde 1944 devlet bütçesinden halkevlerine 2 milyon 800 bin lira yardım yapılmışken, 1950'de yardım miktarı 1 milyon 250 bin liraya düşmüştür. Ülke genelinde yıllar içinde ödeneğin düşmesi ilçe halkevini de olumsuz etkilemiş olmalıdır²³.

CHP Aydın Bölge Müfettişi Fazıl Şerafettin Bürge'nin Milas Halkevi hakkında 21 Ağustos 1943 tarihinde hazırladığı raporda; Halkevinin temsil, spor, sosyal yardım ve köycülük, şubelerinin faal olduğu, bu şubelerin faaliyetlerinin yetersiz, kayıt defterlerinin düzensiz ve eksik olduğu belirtilmiştir. Adı geçen şubelerin toplam aza sayısının 310 olduğunu, ifade edilmiştir²⁴.

1944 yılına gelindiğinde Milas Halkevi'nin Başkanlığı'na Seyfi Yalvaçer getirilmiştir. Bu dönemde üzerindeki ataleti atan Milas Halkevi yeniden faaliyetlerini hızlandırdı²⁵. 27 Ekim 1944 tarihinde Muğla Vilayeti'nde faaliyet gösteren Halkevlerini teftiş eden Aydın Bölge Müfettişi Dr. Fazıl Şerafettin Bürge, raporunda Milas Halkevi çalışmalarının

18 BCA,490.01.1001.867.1.

19 BCA,490.01.1001.867.1.

20 BCA,490.01.1001.869.1.

21 BCA,490.100.1518.178.2-3.

22 BCA,490.100.1518.178.5-6.

23 Melek Çolak, "Muğla Halkevi ve Çalışmaları", Toplumsal Tarih, 2000, S. 70, s.56.

24 BCA,490.01.1001.869.1.

25 Çolak, a.g.e., s. 111.

genelde verimli olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Bürge Milas Halkevi çalışmalarının yolunda gittiğini, toplantı tutanaklarının muntazam olduğunu, yardım toplama ve yeni üye kayıtları konusunda başarılı bulunduğunu ifade etmiştir. Bürge, Milas Halkevi Başkanlığı'na yeni seçilen Seyfi Yalçiner'in, Yalvaç Parti İdare Heyeti'nde bulunmuş olması, Niğde ve Aksaray Halkevi başkanlığında bulunması ve 9 ay evvel İzmir İnönü Lisesi Fransızca öğretmenliğinden Milas Ortaokul Müdürlüğü'ne atanması nedeniyle, çalışkan ve başarılı bulunduğunu belirtmiştir²⁶. 1949 yılında Milas Halkevi Başkanı Gazi Menteşe idi. Gazi Menteşe'nin başkanlığı döneminde Milas Halkevi Salonu düğün, sünnet, nişan gibi etkinlikler için vatandaşa kiraya verilmeye başlanmıştır. Bu durum bazı vatandaşta rahatsızlık yaratmış ve yerel basından "Milas Postası" gazetesi de bu tartışmaya katılarak "Halkevi Kiraya Verilebilir mi?" manşetiyle haber yapmıştır²⁷.

Ocak 1950'ye gelindiğinde ise dönemin Milas Kaymakamı Ragıp Uğural kamuoyuna yaptığı açıklamada Milas Halkevi'nin çalışmalarının çok zayıf ve yetersiz olduğundan bahsetmiş ve bu durumun genç, aktif ve sosyal bir Halkevi başkanı ile giderilebileceğini belirtmiştir²⁸. Milas Kaymakamı'nın yukarıdaki açıklamasından sonra Mayıs 1950'de Milas Halkevi Başkanı Gazi Menteşe istifa etmiş ve yerine 27 Mayıs 1950 tarihinde Nazmi Akdeniz Milas Halkevi Başkanı olmuştur²⁹. Milas Halkevi, "Yeni Milas" adında aylık bir dergi çıkarmıştır. Bu dergi 29 Eylül 1936 tarihinden Haziran 1937'ye kadar 9 sayı yayınlanmıştır. Daha sonra ise farklı nedenlerle yayın hayatına son vermek zorunda kalmıştır³⁰. Bu dergi Muğla Merkez Halkevi Şubesi dışında Muğla Halkevi ilçe teşkilatları tarafından çıkarılmış tek dergi olması sebebiyle dikkat çekicidir.

2. Milas Halkevi Şubelerinin Faaliyetleri

2.1. Dil-Tarih ve Edebiyat Şubesi

Şubenin amacı; muhitin umumi bilgisinin artmasına, parti prensiplerinin kökleşmesine, yurt sevgisinin, yurttaşlık vazifeleri duygusunun yükselmesine yarayacak mevzularda konuşmalar ve konferanslar tertiplemekle beraber dil ve edebiyat mevzularıyla da bilhassa meşgul olmaktır. Bunun için de Türk dili ve edebiyatı alanlarında çalışmalar yapmak, bu alanlarda daha önceden çalışmalar yapmış Türk büyüklerini anmak için törenler tertiplemek ve Halkevi adına bir dergi çıkarmak idi³¹.

1934 yılında Milas Halkevi açıldığı zaman Dil-Tarih ve Edebiyat Şubesi de açıldı. Bu şubenin 4 avukat, 5 öğretmen, 1 tüccar ve 4 de diğer mesleklerden olmak üzere 14 erkek üyesi vardı. Şube Milas'ın 7 köyünde toplantılar yaparak köylünün kültür seviyesinin gelişmesine katkı sağladı³². 1935 yılında Milas Halkevi bu şube vasıtasıyla ilk konferansını gerçekleştirdi. 1936 yılında da bu şubenin temsilci Feridun Alkan'dır³³. Bu şube aynı zamanda Yeni Milas adında bir halkevi dergisi neşretmiştir. Yeni Milas adını taşıyan Milas Halkevi Dergisi'nin ilk sayısı 29 Ekim 1936 ve son sayısı Şubat 1937 tarihlidir. Yeni Milas ayda bir olmak üzere toplam 5 sayı yayımlanmıştır. Derginin sayılarında yayın hayatına niçin son verildiği yönünde herhangi bir bilgi yer almamıştır. Derginin ilk sayısı 16, ikinci sayısı 22, üçüncü sayısı 17, dördüncü sayısı 22 ve beşinci sayısı 30 sayfa olarak neşredilmiştir. Derginin ilk sayısının kapağında Cumhuriyet Halk Fırkası'nın altı oku yer alırken diğer sayıların kapağında Atatürk silueti ve Cumhuriyet Halk Fırkası'nın altı oku yer almıştır.

26 BCA,490.01.10001.869.1.

27 Milas Postası, 11 Şubat 1949, s. 1.

28 Milas Postası, 31 Ocak 1950, s. 1.

29 Taşkıran, a.g.e., s. 103.

30 Recep Arslan, "Muğla: Muğla Halkevi Dergisi", Tarih ve Siyaset Bilimi Araştırmaları, Edit. Aydın Efe, Ankara, Akademisyen Kitapevi Yayınları, 2019, s. 148; M. H. Şakiroğlu, "Halkevi Dergileri ve Neşriyatı", Kebikeç, Yıl. 2, S. 3, Ankara, 1996, s. 142.

31 Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi, Ankara, Ankara, Zerbamat Basımevi, 1940, s. 5- 9.

32 Çolak, a.g.e., s. 105.

33 Taşkıran, a.g.e., s. 103.

Yeni Milas Dergisi'nde Cumhuriyet, edebiyat, tarih, sağlık, tarım ve hayvancılık alanlarında yazılara yer verilmiştir. Bu yazılar vasıtasıyla halk bilinçlendirilmek istenmiştir³⁴.

Yeni Milas Dergisi, diğer birçok Halkevi dergilerinde göze çarpmayan bir usul izlemiş ve derginin sayılarının son iki sayfasında reklam yayınlamıştır. Derginin yayın direktörü Feridun Alkan'dır. Derginin imtiyaz sahibi Kenan Sunaç'tır³⁵.

1938 yılında bu şube halkı aydınlatma için konferanslar düzenliyordu. Ayrıca tarihi Milas albümü çıkarmak için çalışma içindeydi³⁶. 5 Aralık 1939 tarihinde CHP Denizli Bölge Müfettişi Dr. Rıza Levent'in Milas Halkevi'ne dair hazırlanmış olduğu raporda; Milas Halkevi Dil-Tarih Ve Edebiyat Şubesi Başkanı, İdare Heyeti ve azalarının işlerinin ehli oldukları belirtilmiştir. Levent, Halkevinin halk üzerinde etkisinin çok fazla olduğunu ve bu şubenin sık sık toplantılar ve konferanslar düzenleyerek halkı çeşitli konularda aydınlatmaya çalıştığını, yazmıştır³⁷. 21 Mayıs 1941 tarihinde CHP Aydın Bölge Müfettişi Mardin Mebusu Rıza Levent'in Milas Halkevi'ne dair raporunda; Halkevinin bu şubesinin milli bayramlara ve önemli günlere ev sahipliği yaptığı ve buna da halkın yoğun ilgi gösterdiği, ancak bunların yetersiz olduğu, belirtilmiştir³⁸.

27 Ekim 1944 tarihinde Muğla Vilayeti'nde faaliyet gösteren Halkevlerini teftiş eden Aydın Bölge Müfettişi Dr. Fazıl Şerafettin Bürge, Halkevi çalışmalarının genelde verimli olduğunu belirtmektedir. Bürge, bu bağlamda Milas Halkevi'nin Dil-Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin Cumhuriyet, inkılap, edebiyat ve hayvancılık konularında 9 konferans tertiplendiğini belirtmiştir³⁹.

2.2. Güzel Sanatlar Şubesi

Bu şubenin amacı; Müzik, resim, mimari, süsleme ve benzeri sanatlarda profesyonel veya amatör unsurları bir araya toplamak, genç kabiliyetleri korumak ve bunların yetişmesine yardımcı olmaktır⁴⁰. Milletvekili Dr. Şükrü Şenozan 1937 yılında Milas Halkevi'nin çalışmalarını denetlemiştir. Şenozan Milas Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi hakkında da değerlendirmede bulunmuştur. Şenozan, Halkevinin adını taşıyan bando takımının Halkevi Binası dışında düğünlerde faaliyetlerde bulunmasını uygun bulmadığını ifade etmiştir. Ayrıca halk türkülerinin sadece kendi orijinal sazlarıyla çalınarak söylenmesi gerektiğini, bunların cümbüş, keman gibi müzik aletleriyle çalınması durumunda türkülerin hem orijinallliğini kaybedeceğini hem de Halkevlerinin müzik çalışmalarının gayelerine aykırı davranılmış olacağını belirtmiştir⁴¹. Milas Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi 1950 tarihinde Müzik Öğretmeni Hikmet Şen vasıtası ile müzik kursları düzenledi⁴².

2.3. Temsil Şubesi

Şubenin amacı; Halkevlerinde bir hayat ve hareket uyandırmak, şehir ve kasabaların tiyatro ihtiyaçlarını gidermek, gençleri güzel ve serbest konuşmaya alıştırmak, memleket ve toplum için yararlı telkinlerde bulunmak ve tiyatro sanatçısı olabilecek yeteneklerin kendilerini göstermelerine imkân vermektir⁴³.

1934 yılından itibaren Milas Halkevi Temsil Şubesi zor şartlarda faaliyetleri sürdürmeye

34 Arslan, "Yeni Milas: Milas Halkevi Dergisi", s. 148.

35 Arslan, a.g.m., s. 148.

36 BCA,490.01.1001.867.1.

37 BCA,490.01.1001.869.1.

38 BCA,490.01.1001.867.1.

39 BCA,490.01.1001.869.1.

40 Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi, 1940, s. 9- 13.

41 BCA, 490.01.1001.867.1.

42 Milas Postası, 14 Mart 1950, s. 1.

43 Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi, 1940, s. 13-15.

çalıştı. 1936 yılında bu şubenin Başkanı Haydar Çelik oldu. Temsil şubesi bu dönemde çalışmalarına daha da hız verdi⁴⁴. 1938 yılı kayıtlarına göre ise bayan öğretmenlerin desteği ve katılımıyla yılda en az dört veya beş oyun sahnelenmeye başlandı. Şubede öğrencilere ise 15 günde bir müzikli çay partileri düzenlendi. Ayrıca şubenin 5 kişilik bir caz takımı vardı⁴⁵.

5 Aralık 1939 tarihinde CHP Denizli Bölge Müfettişi Dr. Rıza Levent tarafından Milas Halkevi'ne dair hazırlanmış olduğu raporda; Milas Halkevi'nin bu şubesinin idare heyeti ve azalarının işinin ehli olduklarını belirtmiştir. Ayrıca halkın bu şubeye yakın ilgi gösterdiğini ve şubenin ara ara müsamereler tertip ederek halkla kaynaştığı, belirtilmiştir⁴⁶. 21 Mayıs 1941 tarihinde CHP Aydın Bölge Müfettişi Mardin Mebusu Rıza Levent Milas Halkevi'ne dair yeni bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda Milas Halkevi'nin bu şubesinin ara ara müsamereler düzenlediği, ancak bu faaliyetlerin yetersiz olduğu ve daha fazlasının yapılarak halkın ilgisinin çekilmesi gerektiği, yazılmıştır⁴⁷.

27 Ekim 1944 tarihinde Muğla Vilayeti'nde faaliyet gösteren Halkevleri şubelerini teftiş eden Aydın Bölge Müfettişi Dr. Fazıl Şerafettin Bürge'nin bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda Milas Halkevi'nin çalışmalarının genelde verimli olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda Sayın Bürge Milas Halkevinin bu şubesinin 11 temsil tertiplediğini belirtmiştir. Ayrıca Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Askeri Revir menfaatleri için müsamereler düzenlendiği rapor edilmiştir⁴⁸. 24 Eylül 1945 tarih ve 5/2672 numaralı yazı ile CHP Genel Sekreterliği Milas Halkevi temsil Şubesi'nin faaliyetlerine dair bir rejisör fişi doldurulup gönderilmesini talep etmiştir. Bu talep üzerine Milas Halkevi Başkanı Seyfi Yalvaçer 24 Kasım 1945 tarihinde şu cevabı vermiştir⁴⁹: *"Temsil Kolumuz Başkanı ve sahnelerimizi idare eden arkadaşımız Ortaokul Resim Öğretmeni Zeki Boran askerde bulunduğu için istenilen malumatı bugüne kadar gönderememiştik. Sözü edilen Boran hala askeredir. Kalkınmasına çok çalıştığımız evimizin mahalli ve muntazam maddi ve manevi yardıma mazhar olması ile muvaffak olabileceğini düşünüyoruz."* Milas Halkevi Temsil Şubesi'nin aktif bir çalışma içerisinde olduğu yönünde raporlarda bilgiler yer almasına rağmen, bu şube tarafından sergilenen oyunların isimlerine ulaşamamıştır.

2.4. Spor Şubesi

Şubenin amacı; Halkevleri mensuplarına ve arzu edenlere kapalı veya açık salonlarda, Beden terbiyesi Genel Direktörlüğü ile müşterek olarak tertip edilecek programlara göre jimnastik, güreş, atlı cirit, boks, deniz sporları, dağcılık ve kayak, avcılık, bisiklet yarışları ve millî rakslar gibi beden terbiyesi hareketleri düzenlemektir (Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi, 1940: 15-19). 1936 yılında Belediye bütçelerinden Milas'taki spor faaliyetleri için 200 lira yardım yapılmıştır⁵⁰.

Milas Halkevi'nin bu şubesi kuruluşundan itibaren futbol, avcılık, binicilik, atıcılık ve yüzmeye önem verdi. Bu dönemde çevre Halkevi Spor Şubeleri ile futbol müsabakaları düzenlendi. Güllük'te Deniz Bayramı çerçevesinde yüzmeye ve futbol turnuvaları yapıldı. Köylerde atış talimi ve sürek avları tertip etti.1936 yılında şube başkanlığına Lütfü Boduroğlu getirildi. Bu dönemde bu şube çalışmalarına hız vererek 6 farklı spor gezisi düzenledi⁵¹. 1938 yılı kayıtlarına göre ise, spor kulübü yeniden teşkil edildi. Böylece aza

44 Yeni Milas, 29 Ekim 1936, s. 1.

45 BCA,490.01.1001.867.1.

46 BCA,490.01.1001.869.1.

47 BCA,490.01.1001.867.1.

48 BCA,490.01.1001.869.1.

49 BCA,490.100.1025.944.5.

50 BCA,490.100.1518.178.19.

51 Taşkiran, a.g.e., s. 104.

sayısı da artmaya başladı. Ardından spor sahası da yeniden düzenlenmeye başlandı⁵². Milas'ta bu dönemde faaliyet gösteren spor kulüplerinin isimleri konusunda bir bilgiye ulaşılamamıştır.

2.5. Sosyal Yardım Şubesi

Şubenin amacı; Halkevinin bulunduğu bölgede hakiki surette yardıma muhtaç kimsesiz çocuklar, kadınlar, düşkün hasta ve yaşlılar gibi vatandaşlar hakkında toplumun şefkat ve yardım duygusunu uyandırmak, onları muayene ettirmek ve onlar için gelir temin etmektir⁵³.

1934 yılında Milas Halkevi Sosyal yardım Şubesi 312 vatandaşı tedavi ettirdi. 120 vatandaşın reçetesini Milas Halkevi bütçesinden ödedi. 1935 yılında ise fakir ve dilsiz bir çocuğu İzmir Dilsizler Okulu'na gönderdi. Köycülük şubesi ile işbirliği yaparak da 97 fakir çocuğu giydirdi⁵⁴. 1938 yılı kayıtlarına göre bu şube köycülük şubesi ile birlikte başarılı çalışmalara imza atmıştı. Bu çalışmalar arasında köylere 2 kilo kinin dağıtımı da vardı. Böylece köylünün en önemli sorunu olan sıtma hastalığına bir nebze deva olmuştu. Ancak yaz tatilinde bu çalışmalar geçici olarak azalmıştı⁵⁵.

2.6. Halk Dershaneleri ve Kursları Şubesi

Şubenin amacı; halkın bilgisini yüceltecek her türlü okutma-yazma ve yetiştirme hareketlerinin ilerleyip gelişmesini sağlamak ve korumak maksadıyla Halkevinde Türkçe okuyup-yazma, dikiş-nakış, çiçekçilik, muhasebe, bağcılık, arıcılık ve yabancı dil kursları açmaktır⁵⁶.

Bu doğrultuda 1934 yılında bu şube birisi hiç okuma-yazma bilmeyenler diğeri de az okuma-yazma bilenler için 2 adet okuma-yazma kursu açtı. Ayrıca şube 1 adet Fransızca dil kursu açarak bundan 151 genç yararlandı⁵⁷. 1936 yılında Milas Halkevi Halk Dershaneleri ve Kursları Şubesi Başkanlığı'na Muharrem Akyol seçildi⁵⁸.

1938 yılı kayıtlarına göre Milas Halkevi Halk Dershaneleri ve Kursları Şubesi bir dil kursu açtı. Bu kursa öğrenci ve vatandaşlar yoğun ilgi gösterdi. Ayrıca 1937 yılında şubenin esnafa yönelik açtığı muhasebe defteri tutma kursuna da fazla itibar edildi. Böylece birçok esnaf basit esnaf defteri kullanmasını öğrenmiş oldu. Bu şube 1937 yılında da gençlere yönelik motor kursu düzenlemiş ve buna da 70 kişi devam etmişti⁵⁹.

1941 yılında CHP Genel Sekreteri, Erzurum Mebusu Dr. A. F. Tuzer'in Parti Bölge Müfettişinin raporuna istinaden Milas Halkevi hakkında bir rapor hazırlamıştı. İlgili raporda Milas Halkevi Halk Dershaneleri ve Kursları Şubesi'nin şoförlük, makine, elektrikçilik ve bütün ziraatını iyileştirme alanlarında açtığı kurslara 250 kursiyerin katıldığı ve bu şubede Türkçe kurslarının da açılması gerektiğini, belirtilmiştir⁶⁰.

2.7. Kütüphane ve Yayın Şubesi

Kütüphaneler halkın bilgisinin ilerlemesinde başlıca amildir. Bu nedenle her halkevinin bir kütüphane ve okuma odasının bulunması Halkevinin ilk kurulma şartlarından biriydi. Halkevi talimatnamesine göre; Halkevleri kendi kütüphane ve okuma odalarını kendi

52 BCA,490.01.1001.867.1.

53 *Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi*,1940, s. 19- 21.

54 Çolak, a.g.e., s. 112.

55 BCA,490.01.1001.867.1.

56 *Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi*,1940, s. 22- 24.

57 Çolak, a.g.e., s. 114.

58 Yeni Milas, 29 Ekim 1936, s. 1.

59 BCA,490.01.1001.867.1.

60 BCA,490.01.1001.867.1.

binalarından ayrı yerlerde de kurabileceği ve bulunduğu şehir veya kasabada başka kütüphane varsa okuma zevk ve ihtiyacını yaymak için onlarla da işbirliği yapabileceği belirtilmiştir⁶¹.

1934-1935 eğitim-öğretim yılında Milas Halk Okuma Odası Kütüphanesi'ne hükümet tarafından 16 kitap kazandırılmış ve okuyucunun hizmetine sunulmuştur. Böylece 1934-1935 eğitim- öğretim yılında Milas Halk Okuma Odası Kütüphanesi'nde 488 adet Türkçe kitap yer almıştır 1934 yılında Milas şehir merkezinde 1 ve köylerde 8 olmak üzere toplam 9 okuma odası bulunmaktadır.⁶²

Milas Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi 1934 yılında 25 üye ile çalışmalarına başladı. İki yıl için birçok vatandaş bu şubenin çalışmalarında faydalandı⁶³. 1936 yılında Milas Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi Başkanlığı'na Ekrem Derince seçildi⁶⁴. 1938 yılında yayın şubesinin kütüphanesinde 1.000 kitap vardı ve buna da özellikle gençler ve öğrenciler yoğun ilgi göstermişti⁶⁵.

21 Mayıs 1941 tarihinde CHP Aydın Bölge Müfettişi Mardin Mebusu Rıza Levent'in Milas Halkevi'ne dair raporunda; Milas Halkevi Kütüphane Şubesi'nin yeterli derecede olduğunu, ancak mevcut kitapların ciltler halinde okuyucu hizmetine daha düzenli sunulması gerektiği, yazılmıştı⁶⁶. 11 Kasım 1941 tarihinde CHP Aydın Bölge Müfettişi, Mardin Mebusu Dr. Rıza Levent'in hazırladığı Milas Halkevi hakkındaki raporda; Milas Halkevi Kütüphanesi'nin iyi bir şekilde tanzim edilmediği, kitapların ciltlenmesi gerektiği, korunması için kitaplıkların yaptırılması gerektiği ve kütüphane defterinin talimat gereğince düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir⁶⁷.

1944-1945 eğitim-öğretim yılında Milas Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'ne hükümet tarafından 102, bağış yoluyla 48 kitap kazandırılmış ve okuyucunun hizmetine sunulmuştur. Aynı yıl 6 kitap da parayla satın alınarak raflardaki yerini almıştır. Böylece 1944-1945 eğitim- öğretim yılında Milas Halkevi'nin bu şubesinde 1.339 adet Türkçe kitap ve 11 Arapça ve 4 başka yabancı dillerde olmak üzere 1.354 kitap yer almıştır⁶⁸. Merkezdeki bu kütüphanelerin yanında, köylerde de okuma odaları yer almıştır. İlçeye bağlı köylerdeki okuma odası ve bu odalarda bulunan kitaplar aşağıda gösterilmiştir.

61 *Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi*, 1940, s. 24- 27.

62 TC. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, "Maarif 1933- 34 Halk Okuma Odaları ve Umumî Kütüphaneler İstatistiği", İstanbul, Devlet Matbaası, Yay. No: 60, 1935, s. 6, 14.

63 Taşkiran, a.g.e., s. 106.

64 Yeni Milas, 29 Ekim 1936, s. 1.

65 BCA,490.01.1001.867.1.

66 BCA,490.01.1001.867.1.

67 BCA,490.01.1001.869.1.

68 TC, Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, "Millî Eğitim Genel Kitaplar ve Müzeler ile Halkevleri Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları,1944- 1945", Ankara, Yay. No: 273, 1945, s. 30.

Tablo 1. 1944- 1945 Yılı Milas Halk Okuma Odaları ve Bu Odalarda Bulunan Kitap Sayısı (Milli Eğitim İstatistikleri, 1944- 1945: 92).

<i>Köy Adı</i>	<i>Türkçe Kitap Sayısı</i>	<i>Arap Harfleri İle Yazılmış Kitap Sayısı</i>	<i>Yabancı Dil ile Yazılmış Kitap Sayısı</i>	<i>Toplam Kitap Sayısı</i>
<i>Ağaçlıyık</i>	21	-	-	21
<i>Alacam</i>	54	-	-	54
<i>Bafa</i>	147	4	-	151
<i>Çandır</i>	52	9	-	61
<i>Danişmet</i>	22	-	-	22
<i>Gürceğiz</i>	42	-	-	42
<i>Karacahisar</i>	64	-	-	64
<i>Kazıklı</i>	25	-	-	25
<i>Kırcağiz</i>	50	4	3	57
<i>Kuzyaka</i>	61	-	-	61
<i>Mersenet</i>	66	-	-	66
<i>Selimiye</i>	83	-	-	83

27 Ekim 1944 tarihinde Muğla Vilayeti'nde faaliyet gösteren Halkevlerini teftiş eden Aydın Bölge Müfettişi Dr. Fazıl Şerafettin Bürgen verdiği raporda Halkevi çalışmalarının genelde verimli olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda Bürge, Milas Halkevi Kütüphane Şubesi'nin, kitaplarını derleyip-toplayıp 1.216 ciltten oluşan güzel bir fihrist yaptığını ve sahne ve elektrik tesisatını da tamir ettirdiğini belirtmektedir⁶⁹.

2.8. Köycülük Şubesi

Şubenin amacı; köylerin sosyal, sıhhi, bedii gelişmelerine ve köyler ile şehirlerarasındaki karşılıklı sevgi ve tesanüt duygularının kuvvetlenmesine çalışmaktır. Şube bu amaçla Halkevinin, halk dershaneleri, temsil, sosyal yardım gibi diğer şubelerinin de katılımıyla köylere geziler düzenleyerek köylünün çeşitli ihtiyaçlarını karşılar. Bütün köy öğretmenleri köylünün refah seviyesinin yükselmesi için çalıştığından dolayı bu şubenin doğal üyesidir⁷⁰.

1934 yılında açılan Milas Halkevi Köycülük Şubesi ilk yıl 26 üye ve ikinci yıl da 51 üye sayısına ulaştı. Bu yıl içinde şube köylülerin refah seviyesinin artması için köy gezileri düzenledi. Köylülere konferanslar verdi ve onların hastalarını tedavi ettirdi. 1935 yılında ise 3 köy gezisi tertip edip bunlara da 472 köylü katıldı⁷¹.

1936 yılında Milas Halkevi Köycülük Şubesi Başkanlığı'na Emin Emek seçildi⁷². Milas Halkevi Köycülük Şubesi 1936 sonbaharında Karacahisar Köyü'ne tetkik gezisi düzenlemiştir. Bu gezi vesilesiyle Karacahisar Köyü'nün her açıdan incelenmiştir. 130 haneli köyün evlerinin mimari yapısı, köyün konumu, su durumu, tarımsal üretimi, köy okulu, köylünün giyim kuşamı ve sağlık durumu değerlendirilmiştir. Yapılan incelemeye göre köyde bir kahve dahi yoktur. Sürekli çalışan köylünün üretimle meşgul olmasından

69 BCA,490.01.1001.869.1.

70 *Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi*, 1940, s. 27- 29.

71 Taşkıran, a.g.e., s. 106.

72 Yeni Milas, 29 Ekim 1936, s. 1.

dolayı köylünün borcu da yoktur. Civar köylerde sıtmanın oldukça yaygın bir hastalık olmasına rağmen, Karacahisar'da sıtma vakası yoktur⁷³.

27 Ekim 1944 tarihinde Muğla Vilayeti'nde faaliyet gösteren Halkevlerini teftiş eden Aydın Bölge Müfettişi Dr. Fazıl Şerafettin Bürge verdiği raporda Halkevi çalışmalarının genelde verimli olduğunu belirtmektedir. Bürge, Milas Halkevi'nin Köycülük Şubesi'nin Halkevi polikliniğini faaliyete geçirdiğini, köy gezileri düzenlediğini ve ilkokul Müfettişleri vasıtasıyla köylülerin ihtiyaçlarını belirlemek için anketler düzenlediği belirtmiştir⁷⁴.

2.9. Müze ve Sergi Şubesi

Şubenin amacı; milli ve mahalli tarihle ilgili kendi bölgelerinde araştırma yapmak, elde edilen bilgileri geçmişteki bilgilerle birleştirerek sözlü veya yazılı olarak halka sunmak, Halkevi bölgesinde bulunan tarihi eserleri koruma altına almak, varsa müzelerin eksikliklerini gidermek ve Halkevine ait bir Arkeoloji Müzesi kurmaktır⁷⁵.

1934 yılında bu şube 19'ü erkek ve 1'i kadın olmak üzere toplam 20 üye ile faaliyetlerine başladı. Bu dönemde Milas Halkevi Müze ve Sergi Şubesi Milas ve çevresindeki tarihi ve kültürel yerlerle ilgili birçok çalışma gerçekleştirdi⁷⁶. "Muğla" dergisinin Mayıs 1937 tarihli üçüncü sayısında O. Konuralp imzalı "Yurt İhtiyacı" adlı bir makale yayınlanmıştır. Konuralp, yazısında Muğla yöresinde öncelikle arkeolojik kazılar yapılması gerektiği ve sonrasında elde edilen eski eserler ile büyük bir müze kurulması lüzumunu belirtmiştir. Konuralp, müzenin faaliyete girmesi ile buradaki malzemelerin de yardımı ile yöre tarihi hakkında bilimsel çalışmalar yapılabileceğini ifade etmiştir⁷⁷. Konuralp'in tespitlerinin ne derece doğru olduğu hususunu, günümüzde Milas da dâhil olmak üzere Muğla'nın her bir köşesinde faaliyette olan müzeler ispatlamaktadır. "Muğla" dergisinin Nisan 1938 tarihli 14'üncü sayısında Cavit Aker tarafından yazılan "Milas Kazısı" adlı çalışma yer almıştır. Aker, çalışmasında Muğla'da 19. yüzyıl başlarında İngiliz ve Fransızların müzelerine eser kaçırmak için yaptıkları kazılardan başka kazı yapılmadığını belirtmiştir. Bu açıdan tam da bu yıllarda Üpsala Üniversitesi profesörlerinden Aksel Person'un başkanlık ettiği Milas Gençlik Merkezi mevkiindeki kazıya önem atfedilmiştir. Aker ve beraberindekiler kazı bölgesini ziyaret etmiş ve çalışmalar hakkında kazı heyeti başkanından bilgiler almıştır. Ayrıca, bu kazı sırasında birçok tarihi eser ortaya çıkarılmıştır.⁷⁸

"Muğla" dergisinin Temmuz 1938 tarihli 17'inci sayısında Cavit Aker imzalı "İlimizde Bazı İsimler ve Kitabeler" adlı çalışma yer almıştır. Aker, çalışmasında Milas'ta bulunan Lagine Harabeleri'nden de söz etmiştir. Hatta ilk müzecimiz Hamdi Bey'in burada kazı yaptığını ve bulduğu eserleri İstanbul'a naklettiğini belirtmiştir⁷⁹. Milas'ta bazı kazı çalışmaları yapılmasına rağmen, burada müze kurulabilmesi bu dönemde mümkün olmamıştır. Bunun en temel nedeni bu dönemde ülkemizde müzecilik faaliyetlerinin taşraya taşınamaması olması olmalıdır.

Sonuç

1940 yılından sonra Ülke genelinde ve Muğla'da Halkın Halkevlerine olan ilgisi yavaş yavaş azalmaya başlamıştır. 1942 yılında "Muğla'da Halk Gazetesi" Başyazarı Cavit Aker yazdığı bir yazıda; Muğla ve ilçelerinde bulunan Halkevlerine aydınların ve gençlerin fazla rağbet etmediğinden şikâyet etmiştir. Aker, bunun en temel sebebinin liyakatli kişilerin

73 Arslan, "Yeni Milas: Milas Halkevi Dergisi", s. 150.

74 BCA,490.01.1001.869.1.

75 Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi, 1940, s. 29- 30.

76 Çolak, a.g.e., s. 118.

77 Arslan, Muğla: Muğla Halkevi Dergisi, 226; Muğla, Mayıs 1937: 1- 3.

78 Arslan, a.g.m., s. 238; Muğla, Nisan 1938, s. 3- 6.

79 Arslan, a.g.m., s. 241; Muğla, Temmuz 1938, s. 9- 10.

bu kurumun başkan ve idare heyeti azalığına getirilmemesi olarak belirtmiştir⁸⁰. 1944 yılında ise Muğla'da yayınlanan "Akyol" adlı gazete Muğla ve ilçelerinde Halkevlerine olan ilginin azalma nedenlerini araştırmak üzere bir anket düzenlemiştir. Bu anket sonucunda Halkevlerine vatandaşın ilgisizliğin nedenleri Halkevleri idarecilerinin liyakatsizliği, maddi imkânsızlık ve büyüklerin gençlerle ilgilenmemesi olarak, belirlenmiştir⁸¹. 1950'de CHP iktidardan düştüğü zaman 4 bini aşkın Halkodası ve 500 kadar Halkevi vardı. Böylesine bir örgütlenmenin sonuçları da muazzam olmuştur⁸². 1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi, Halkevleri ve dolayısıyla Milas Halkevi'nin de faaliyetlerini daha da yavaşlatmıştır. Hatta Halkevi dergileri son sayılarını Mayıs 1950 tarihinde yayınlamışlardır. 8 Ağustos 1951 tarihinde ise Halkevlerinin faaliyetlerini resmen sonlandıran 5830 Sayılı Kanun Refik Şevket İnce ve arkadaşları tarafından TBMM'ye sunulmuştur. 11 Ağustos 1951 tarihinde ise, bu yasa kabul edilerek Resmi Gazete'de yayınlanmıştır⁸³. Bu kanunla Milas Halkevi de kapatılıp, eşyaları önce devlete sonra da Halkevlerinin yerine kurulan Halk Eğitim Merkezleri'ne devredilmiştir⁸⁴.

Halkevleri, 1932- 1951 yılları arasında Cumhuriyet rejiminin değerlerinin toplum tarafından benimsenmesi için var gücüyle çalışmıştır. Milas Halkevi de bu yapılanmanın bir şubesi olarak farklı alanlarda çalışmalar yürütmüştür. Milas Halkevi'nin iz bırakan çalışmalarından birisi Ekim 1936- Şubat 1937 arasında toplamda 5 sayı neşredilen "Yeni Milas" adlı Milas Halkevi Dergisi'dir.

Milas Halkevi; Cumhuriyet rejiminin kökleşmesine, Milas köylüsünün tarım alanında bilinçlenmesine, halkı hastalıklar konusunda bilinçlenmesine, toplumun okumaya olan yatkınlığın artmasına hizmet etmiştir. Bunun yanında Milas Halkevi, Milas gençlerinin spora olan ilgisinin artmasına ve halkın tarihi eserlerin korunması konusunda bilinçlenmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca temsil şubesi vasıtasıyla halkın güzel sanatlara olan ilgisinin artmasını sağlamıştır. Yine sosyal yardım ve köycülük şubelerinin faaliyetleri ile halkın sağlık hizmetlerine erişmesi ve halkın sağlık konusunda bilinçlenmesini sağlamıştır. Milas Halkevi yukarıda bahsedilen çalışmaları ile Halkevleri ilçe örgütlenmesi düzeyinin üzerinde çalışmalar yürütmüştür.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi(BCA), 490.01.1001.867.1.

BCA,490.01.1001.869.1.

BCA,490.100.1025.944.5.

BCA,490.100.1518.178.1-21.

2. Kitap ve Makaleler

Akça, B. (2002). *Sosyal- Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Muğla (1923-1960)*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Aker, C. (Temmuz 1938). "İlimizde Bazı İsimler ve Kitabeler". Muğla, S. 17, s. 9- 10.

Aker, C. (Nisan 1938). "Milas Kazısı". Muğla, S. 14, s. 5- 6.

Akyüz, Y. (1985). *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.

Arıkan, Z. (1999). *Halkevlerinin Kuruşu ve Tarihsel İşlevi*. AÜ Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, C. 6, S. 23, s. 261- 281.

80 Bayram Akça, *Sosyal- Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Muğla (1923-1960)*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, s. 149.

81 Akyol, 11 Nisan 1944, s. 1.

82 Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. (Çev. Metin Kıratlı), 10. Baskı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2007, s. 379.

83 Orhan Özacun, "Halkevlerinin Dramı", *Kebikeç*, Yıl. 2, S. 3, Ankara.1996, s. 92.

84 Ekrem Uykucu, *İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi: Coğrafyası ve Sosyal Yapısı*, İstanbul, Gümüş Basımevi, s. 132.

- Arslan, R. (2019). *"Muğla: Muğla Halkevi Dergisi"*, Tarih ve Siyaset Bilimi Araştırmaları, Edit. Aydın Efe, Ankara, Akademisyen Kitapevi Yayınları, s. 219- 248.
- Arslan, R. (2019). *"Yeni Milas: Milas Halkevi Dergisi"*, Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimler Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler, C. 2, Ankara, Gece Akademi Yayınları, 145- 158.
- CHP Halkevleri Talimatnamesi* (1932). Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara.
- Çolak, M. (Ocak 2000). *"Muğla Halkevi ve Çalışmaları"*, Toplumsal Tarih, S. 70, s. 53- 57.
- Çolak, M. (2001). *Muğla'da Eğitim (1923-1950)*, Muğla, Muğla'ya Hizmet Vakfı.
- Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi*, (1940). Ankara, Ankara, Zerbamat Basımevi.
- İnan, S. *"Denizli'deki Halkevleri ve Faaliyetleri (1932-1951)"*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 25- 26, Mayıs- Kasım 2000, s. 135- 157.
- Konuralp, O. (Mayıs 1937). *"Yurt İhtiyacı"*. Muğla, S. 3, s. 6.
- Lewis, B. (2007). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. (Çev. Metin Kıratlı), 10. Baskı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özacun, O. (1996). *"Halkevlerinin Dramı"*, Kebikeç, Yıl. 2, S.3, s. 87-96, Ankara.
- Şakiroğlu, M. H. (1996). *"Halkevi Dergileri ve Neşriyatı"*, Kebikeç, Yıl. 2, S. 3, Ankara, 1996.
- Taşkıran, B. (2004). *"Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Milas (1923-1960)"*, Ankara, Milas Belediyesi Yayını.
- TC, Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, (1947). *Milli Eğitim Genel Kitaplar ve Müzeler ile Halkevleri Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları, 1944- 1945*, Ankara, Yay. No: 273.
- TC. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü (1935). *Maarif 1933- 34 Halk Okuma Odaları ve Umumî Kütüphaneler İstatistiği*, İstanbul, Devlet Matbaası, Yay. no: 60.
- Uykucu, Ekrem, (1983). *"İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi: Coğrafyası ve Sosyal Yapısı"*, İstanbul, Gümüş Basımevi.

3. Süreli Yayınlar

- Akyol, 11 Nisan 1944.
- Milas Postası, 11 Şubat 1949.
- Milas Postası, 31 Ocak 1950.
- Milas Postası, 14 Mart 1950.
- Yeni Milas, 29 Ekim 1936.